

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, 7. oktobar 2021. godine
Br.ref.:AGJ 1865/21

PRESUDA

u

slučaju br. KO61/21

Podnosilac

Slavko Simić i 10 drugih poslanika Skupštine Republike Kosovo

**Ocena ustavnosti odluke Skupštine Republike Kosovo br. 08/V-005 od
22. marta 2021. godine o izboru Vlade Republike Kosovo**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Gresa Caka-Nimani, predsednica
Bajram Ljatifi, zamenik predsednika
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sudija i
Nexhmi Rexhepi, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev su podneli Slavko Simić, Zoran Mojsilović, Miljana Nikolić, Ivan Todosijević, Verica Čeranić, Branislav Nikolić, Jasmina Dedić, Ljubinko Karadžić, Miloš Perović, Adem Hodža i Igor Simić (u daljem tekstu: podnosioci zahteva), svi poslanici Skupštine Republike Kosovo (u daljem tekstu: Skupština).

2. Podnosioci zahteva su ovlastili poslanika Skupštine, Igora Simića, da ih zastupa u postupcima pred Ustavnim sudom Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud).

Osporeni akt

3. Podnosioci zahteva osporavaju ustavnost odluke Skupštine br. 08/V-005 od 22. marta 2021. godine o izboru Vlade Republike Kosovo (u daljem tekstu: osporena odluka).

Predmetna stvar

4. Predmetna stvar je ocena ustavnosti osporene odluke koja navodno nije u saglasnosti sa stavovima 3. i 5. člana 96. [Ministarstva i predstavljanje zajednica] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav).
5. Podnosioci zahteva dalje traže od Suda da uvede privremenu meru, *“kojom bi se stavila u stanje mirovanja pozicija ministra koji je imenovan za Ministra administracije lokalne samouprave – Eljbert Krasnići (Elbert Krasniqi) jer isti nema podršku (11) jedanaest poslanika koji predstavljaju većinu od (20) dvadeset poslanika koji predstavljaju nevećinske zajednice”*.
6. Podnosioci zahteva, takođe, traže od Suda da, *“u skladu sa članom 24 Zakona o Ustavnom sudu i članom 42 Pravilnika o Radu Ustavnog suda održi javnu raspravu na koju bi pozvao sve poslanike koji predstavljaju nevećinske zajednice na Kosovu (nevećinska zajednica Srba od (10) deset poslanika i druge nevećinske zajednice (10) deset poslanika) [...]”*.

Pravni osnov

7. Zahtev je zasnovan na stavu 5. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, članovima 27. [Privremene mere], 42. [Tačnost podneska] i 43. [Rok] Zakona o Ustavnom sudu Republike Kosovo br. 03/L-121 (u daljem tekstu: Zakon), kao i na pravilima 56. [Zahtev za uvođenje privremenih mera] i 74. [Podnesak u skladu sa članom 113.5 Ustava i članovima 42. i 43. Zakona] Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik).

Postupak pred Sudom

8. Dana 29. marta 2021. godine, podnosioci su podneli svoj zahtev Sudu.
9. Istog dana, predsednica Suda je imenovala sudiju Nexhmija Rexhepija za sudiju izvestioca i Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Artta Rama-Hajrizi (predsedavajuća), Bekim Sejdiu i Selvete Gërxhaliu-Krasniqi (članovi).
10. Dana 30. marta 2021. godine, podnosioci zahteva su obavešteni o registraciji zahteva.

11. Istog dana, zahtev je dostavljen vršiocu dužnosti predsednika Republike Kosovo, g. Glauku Konjufci (u daljem tekstu: v.d. predsednika), premijeru Republike Kosovo, g. Albinu Kurtiju (u daljem tekstu: premijer) i ombudsmanu, sa uputstvom da svoje komentare, ako ih imaju, dostave Sudu do 14. aprila 2021. godine. Zahtev je takođe dostavljen i predsedniku Skupštine, g. Glauku Konjufci, od koga je traženo da obavesti sve poslanike Skupštine o tome da svoje komentare u vezi sa zahtevom podnosioca, ako ih imaju, mogu dostaviti do 14. aprila 2021. godine.
12. Dana 30. marta 2021. godine, Sud je takođe tražio od Sekretarijata Skupštine da do 14. aprila 2021. godine, dostavi Sudu sve dokumente koji su relevantni za osporenu odluku.
13. Dana 2. aprila 2021. godine, Sekretarijat Skupštine je dostavio Sudu relevantne dokumente u vezi sa osporenom odlukom, i to:
 - Dekret br. 61/2021 v.d. predsednika od 22. marta;
 - Zahtev 52 poslanika Skupštine za sazivanje vanredne sednice za glasanje o Vladi: Do-08/13 od 22. marta 2021. godine;
 - Pozive za održavanje vanredne sednice Skupštine od 22. marta 2021. godine;
 - Odluku Skupštine br. 08-V-005 od 22. marta 2021. godine; i,
 - Transkript sa vanredne sednice Skupštine od 22. marta 2021. godine.
14. Dana 14. aprila 2021. godine, premijer je u ime Vlade dostavio komentare u vezi sa zahtevom.
15. Dana 20. aprila 2021. godine, Sud je obavestio podnosioc zahteva, predsednicu gđu Vjosu Osmani, predsednika Skupštine i Ombudsmana o komentarima premijera i dokumentima primljenim od Sekretarijata Skupštine. Sud je takođe obavestio i premijera o dokumentima koje je primio od Sekretarijata Skupštine.
16. Dana 17. maja 2021. godine, na osnovu stava 5. člana 114. [Sastav i mandat Ustavnog suda] Ustava i pravila 12. (Izbor predsednika i zamenika predsednika) Poslovnika, sudija Gresa Caka-Nimani je izabrana za predsednicu Ustavnog suda. Na osnovu stava 4. pravila 12. Poslovnika i odluke Suda KK-SP 71-2/21, utvrđeno je da sudija Gresa Caka-Nimani preuzima funkciju predsednice Suda nakon isteka mandata trenutne predsednice Suda, Arte Rama-Hajrizi, dana 26. juna 2021. godine.
17. Dana 25. maja 2021. godine, na osnovu tačke 1.1 stava 1. člana 9. (Prevremeni istek mandata) Zakona i pravila 7. (Ostavka na dužnost sudije) Poslovnika, sudija Bekim Sejdiu je podneo ostavku na mesto sudije Ustavnog suda.
18. Dana 27. maja 2021. godine, predsednica Suda, Arta Rama-Hajrizi, je odlukom KSH61/21, imenovala sudiju Remziju Istrefi-Peci za članicu Veća za razmatranje umesto sudije Bekima Sejdiua.
19. Dana 24. juna 2021. godine, podnosioci zahteva su dostavili Sudu dopis „Dopuna zahteva KO 61/21“. U ovom dopisu, podnosioci zahteva ističu: „Ovim

podneskom želimo da dopunimo zahtev i obavestimo Ustavni sud da je pored povreda koje smo naveli u našem prvom zahtevu registrovanom u sudu pod brojem KO 61-21 postoji i kontinuirana povreda člana 96 stav 4 već 90 dana s obzirom da u vladi nije imenovan niti jedan zamenik ministra ispred Srpske zajednice kako je to predviđeno u članu 96 stav 4 [Ustava]“.

20. Dana 26. juna 2021. godine, na osnovu stava 4. pravila 12. Poslovnika i odluke Suda KK-SP 71-2/21, sudija Gresa Caka-Nimani je preuzela funkciju predsednice Suda, dok je na osnovu tačke 1.1 stava 1. člana 8. (Istek mandata sudije) Zakona, predsednici Arti Rama-Hajrizi istekao mandat predsednice i sudije Ustavnog suda.
21. Dana 28. juna 2021. godine, predsednica Suda Gresa Caka-Nimani je donela odluku KSH61/21 i zamenila raniju predsednicu, Artu Rama-Hajrizi, u njenoj ulozi predsedavajuće u Veću za razmatranje.
22. Dana 28. jula 2021. godine, Sud je razmotrio izveštaj sudije izvestioca i odlučio da se slučaj razmotri ponovo na jednoj od narednih sednica. Sud je takođe odlučio da ne može razmatrati nove navode u okviru zahteva KO61/21, koji trenutno razmatra. Shodno tome, dana 3. avgusta 2021. godine, Sud je obavestio podnosioca zahteva da u skladu sa pravilima 33. (Registracija podnesaka i rokovi podnošenja), 34. (Prepravljanje podnesaka i odgovora) i 38. (Veće za razmatranje) Poslovnika, navode iznete u dopisu za "dopunu zahteva KO 61-21" koji je dostavljen 24. juna 2021. godine, Sud ne može da razmatra po zahtevu KO61/21.
23. Dana 22. septembra 2021. godine, Sud je razmotrio izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno izneo preporuku Sudu o prihvatljivosti zahteva.
24. Dana 24. septembra 2021. godine, Sud je odlučio (i) jednoglasno da je zahtev prihvatljiv; (ii) većinom glasova da je osporena odluka u saglasnosti sa Ustavom; (iii) jednoglasno odbio zahtev za uvođenje privremene mere; i (iv) većinom glasova odbio zahtev za održavanje rasprave.

Pregled činjenica

25. Dana 6. januara 2021. godine, v.d. predsednika, gđa Vjosa Osmani, donela je odluku br. 02/2021 o određivanju i raspisivanju prevremenih izbora za Skupštinu, koji su zakazani za 14. februar 2021. godine.
26. Dana 14. februara 2021. godine, održani su prevremeni izbori za Skupštinu.
27. Dana 13. marta 2021. godine, Centralna izborna komisija (u daljem tekstu: CIK) je odlukom br. 950/2021, potvrdila rezultate izbora za Skupštinu od 14. februara 2021. godine, na osnovu sledeće liste rezultata izbora:
 - a. Lëvizja VETËVENDOSJE! (u daljem tekstu: LVV), 58 poslanika;
 - b. Partia Demokratike e Kosovës - PDK, 19 poslanika;
 - c. Lidhja Demokratike e Kosovës - LDK, 15 poslanika;
 - d. Srpska Lista, 10 poslanika;

- e. Aleanca për Ardhmërinë e Kosovës -AAK, 8 poslanika;
- f. Kosova Demokratik Turk Partisi - KDTP, 2 poslanika;
- g. Koalicija "Vakat", 1 poslanik;
- h. Iniciativa e Re Demokratike e Kosovës, 1 poslanik;
- i. Roman Iniciyativa – RI, 1 poslanik;
- j. Nova Demokratska Stranka - NDS, 1 poslanik;
- k. Socijaldemokratska Unija –SDU, 1 poslanik;
- l. Jedinstvena Goranska Partija, 1 poslanik;
- m. Partia e Ashkalinjëve për Integrim, 1 poslanik;
- n. Lëvizja Përparimtare e Romëve të Kosovës - LPRK, 1 poslanik.

28. Dana 16. marta 2021. godine, u nizu sastanaka sa političkim partijama koje predstavljaju zajednice koje ne čine većinu u Skupštini, održan je sastanak između predstavnika LVV-a i predstavnika Srpske liste.

29. Dana 21. marta 2021. godine, g. Albin Kurti je u svojstvu predsednika LVV-a poslao pismo g. Goranu Rakiću u svojstvu predsednika Srpske liste, u kojem je naveo: *"[...] na osnovu člana 96. st. 3 i 4 [Ustava] u vezi sa članom 92 st. 1 i 2 u svojstvu predsednika pobeđujuće stranke i budućeg premijera Vlade Republike Kosovo, na osnovu člana 95 st. 3 i 4 [Ustava] pozivam vas -Srpsku listu, da predložite imena tri poslanika vaše stranke od kojih ja ću izabrati jednoga za ministra Ministarstva za Zajednice i Povratak [...]"*.

30. Istog dana, odnosno 21. marta 2021. godine, g. Goran Rakić je u svojstvu predsednika Srpske liste poslao pismo g. Albinu Kurtiju u svojstvu predsednika LVV, kao odgovor na gore navedeno pismo, navodeći sledeće: *"[...] u slučaju da predložite vladu sa 12 ministara mi ćemo Vam dostaviti ime jednog ministra"*.

U slučaju da predložite vladu sa više od 12 ministarstava, želim da Vas obavestim da u skladu sa članom 96. stav 3, 4 i 5 imate obavezu da 3 ministarstva dodelite na upravljanje nevećinskim zajednicama na Kosovu.

S tim u vezi Vas obaveštavam da će poslanički klub Srpske Liste u novom sazivu imati 11 poslanika (10 iz Srpske Liste i 1 iz Jedinstvene partije Goranaca) što predstavlja većinu od ukupnog broja (20) poslanika u skupštini Kosova koji predstavljaju nevećinske zajednice u skladu sa članom 96. stav 3, 4 i 5.

Dakle, ukoliko buduća vlada bude imala više od 12 ministarstava sutra ćemo Vam dostaviti 2 imena za ministre koji nisu iz redova poslanika, ali u skladu sa Ustavom imaju podršku 11 poslanika koji zauzimaju mesta namenjena nevećinskim zajednicama. [...]".

31. Dana 22. marta 2021. godine, održana je konstitutivna sednica Skupštine sa tri tačke dnevnog reda:

- 1. Formiranje Privremene komisije za verifikaciju kvoruma i mandata poslanika;
- 2. Polaganje zakletve poslanika;
- 3. Izbor predsednika i potpredsednika Skupštine.

32. Privremena komisija za verifikaciju kvoruma i mandata je istog dana predstavila izveštaj pred Skupštinom. Nakon toga, poslanici su položili zakletvu, a izborom predsednika i potpredsednika konstituisana je Skupština.
33. Istog dana, v.d. predsednika je doneo dekret br. 61/2021 kojim se *“G. Albin Kurti predlaže Skupštini Republike Kosovo kao kandidat za premijera za formiranje Vlade Republike Kosovo”*.
34. Dana 22. marta 2021. godine, 52 (pedeset dva) poslanika Skupštine su podnela zahtev za održavanje vanredne sednice za glasanje o Vladi.
35. Istog dana, odnosno 22. marta 2021. godine, g. Albin Kurti je u svojstvu predsednika LVV i mandatar za premijera, poslao pismo g. Goranu Rakiću u svojstvu predsednika Srpske liste, navodeći, između ostalog, sledeće: *“u svojstvu predsednika pobeđujuće stranke i mandatar za premijera za formiranje Vlade Republike Kosovo, na osnovu člana 95 st. 3 i 4 pozivam vas - Srpsku listu, da predložite imena tri poslanika vaše stranke od kojih ja ću izabrati jednoga za ministra Ministarstva za Zajednice i Povratak [...]”*.
36. Istog dana, g. Goran Rakić je u svojstvu predsednika Srpske liste poslao pismo g. Albinu Kurtiju u svojstvu predsednika LVV-a i mandatar za formiranje Vlade, navodeći sledeće: *“[...] Imajući u vidu da predlažete Vladu sa više od 12 ministarstava, u skladu sa članom 96. stav 3, 4 i 5. imate obavezu da tri ministarstva dodelite na upravu nevećinskim zajednicama na Kosovu. Sa tim u vezi Vas obaveštavamo da 11 poslanika (10 iz Srpske liste i jedan iz Jedinствене партије Goranaca) što predstavlja većinu od ukupnog broja (20) poslanika koji u Skupštini Kosova predstavljaju nevećinske zajednice, u skladu sa članom 96. stav 3, 4 i 5 Ustava Kosova dostavljaju Vam ime kandidata za trećeg ministra.*
To je:
Dalibor Jevtić [...]”.
37. Istog dana, odnosno 22. marta 2021. godine, Skupština je održala vanrednu sednicu koju su sazvala 52 poslanika Skupštine, sa dnevnim redom: Izbor Vlade Republike Kosovo, i tom prilikom je mandatar za premijera g. Albin Kurti predstavio sledeći sastav Vlade:
1. Albin Kurti, premijer;
 2. Besnik Bislimi, prvi potpredsednik vlade za evropske integracije, razvoj i dijalog;
 3. Donika Gërvalla, druga potpredsednica vlade i ministarka spoljnih poslova i dijaspora;
 4. Emilija Redžepi, treća potpredsednica vlade za pitanja manjina i ljudskih prava (predstavica iz ostalih nevećinskih zajednica u Skupštini);
 5. Hekuran Murati, ministar Ministarstva finansija, rada i transfera;
 6. Albulena Haxhiu, ministarka Ministarstva pravde;
 7. Armend Mehaj, ministar Ministarstva odbrane;
 8. Xhelal Sveçla, ministar Ministarstva unutrašnjih poslova i javne uprave;
 9. Arben Vitia, ministar Ministarstva zdravlja;

10. Arbërie Nagavci, ministarka Ministarstva obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija;
 11. Hajrulla Çeko, ministar Ministarstva kulture, omladine i sporta;
 12. Elbert Krasniqi, ministar Ministarstva administracije lokalne samouprave (predstavnik iz ostalihnevećinskih zajednica u Skupštini);
 13. Liburn Aliu, ministar Ministarstva životne sredine, prostornog planiranja i infrastrukture;
 14. Faton Peci, ministar Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja;
 15. Rozeta Hajdari, ministarka Ministarstva industrije, preduzetništva i trgovine;
 16. Artane Rizvanolli, ministarka Ministarstva ekonomije;
 17. Goran Rakić, ministar Ministarstva za zajednice i povratak (izglasano od strane poslanika koji ne čine većinu, a koji predstavljaju srpsku zajednicu u Skupštini);
 18. Fikrim Damka, ministar Ministarstva za regionalni razvoj (predstavnik iz ostalih nevećinskih zajednica u Skupštini).
38. Kao što je prethodno navedeno, kada je reč o g. Goranu Rakiću, koga su predstavnici srpske zajednice u Skupštini Kosova predložili za položaj ministra Ministarstva za zajednice i povratak, s obzirom na to da on nije bio poslanik Skupštine, isti je, u skladu sa stavom 5. člana 96. [Ministarstva i predstavljanje zajednica], izglasano odvojeno od strane poslanika iz srpske zajednice, i tom prilikom je taj predlog dobio 10 od 10 glasova poslanika koji predstavljaju srpsku zajednicu u Skupštini Kosova.
39. Istog dana, odnosno 22. marta 2021. godine, osporenim odlukom br. 08/V-005, Skupština je izabrala Vladu Republike Kosovo, sa 67 glasova "za", 30 "protiv" i nijednim "uzdržanim glasom", u gore navedenom predloženom sastavu.

Navodi podnosilaca zahteva

40. Podnosioci zahteva navode da osporena odluka nije u saglasnosti sa stavovima 3. i 5. člana 96. [Ministarstva i predstavljanje zajednica] Ustava.
41. Podnosioci zahteva ističu da član 96. Ustava predviđa da u Vladi moraju biti najmanje *"jedan (1) ministar iz srpske zajednice i jedan (1) ministar iz neke druge nevećinske zajednice na Kosovu. Ako ima više od dvanaest ministara, Vlada će imati i trećeg ministra koji predstavlja jednu od nevećinskih zajednica na Kosovu"*.
42. S tim u vezi, podnosioci zahteva dodaju da *"u okviru člana 96. stav 3 rezervisanje mesta za najmanje (2) dva ministra ne većinskih zajednica ali ne isključuje mogućnost da Vlada ima više od dvoje takvih ministara. Ali, prema obavezama iz ovog člana, najmanje (2) dva ministra iz redova nevećinskih zajednica na Kosovo bi trebalo da budu deo Vlade. Rezervisano predstavljanje nevećinskih zajednica u Vladi sačini takozvano načelo "široke vlade" u smislu multietničnosti, i predstavlja glavni uslov konsolidacije demokratije ("consociational democracy"). Ovaj model strukture Vlade omogućava da se*

garantovani multietnički karakter države izražava ne samo radi rezervisanog predstavljanja u sastavu Vlade, nego i zbog toga da ministri koji proističu iz ovog člana Ustava predstavljaju glas svojih zajednica u procesu kreiranja politika Vlade". S tim u vezi, pozivaju se na Komentar, Ustav Republike Kosovo Hasani, Enver i Čukalović, Ivan, (2013) GIZ, Priština (u daljem tekstu: Komentar Ustava).

43. *Pozivajući se ponovo na Komentar Ustava, podnosioci zahteva dodaju da "imenovanje ministara i zamenika ministara iz redova nevećinskih zajednica shodno 96.4 se vrši nakon konsultovanja sa strankama, koalicijama ili grupama koje predstavljaju nevećinske zajednice na Kosovu. Ako se nominuju kandidati van strukture poslanika Skupštine Kosova, za njihovo imenovanje su potrebni glasovi većine poslanika Skupštine, koji su pripadnici stranaka, koalicija, građanskim inicijativama i nezavisni kandidati koji su se izjasnili da će predstaviti zajednice u pitanje. [...] Gledano u pravnom aspektu, pojam "konsultacija" je korišćen u ovom članu referiše se postupku kada stranka/koalicija koja predstavlja zajednicu u pitanje u Skupštini Kosova daje svoju kandidaturu za sastav Vlade koji uspostavlja kandidat za premijera. Prihvatanje kandidata predloženog od stranke/koalicije koja predstavlja relevantnu nevećinsku zajednicu je obavezno u smislu člana 96.5, u suprotnom, smatralo bi se da nije ispunjena obaveza za potpunu konsultaciju sa strankom/koalicijom shodno ovom članu. To znači da ovaj član nameće da neka vrsta parlamentarne koalicije, čak implicitno, između stranaka/koalicije koja ima za cilj da formira Vladu i poslanika nevećinskih zajednica, pošto prihvatanje njihovog kandidata u sastavu Vlade je obaveza shodno člana u pitanju. Ova vrsta koalicije, čak i implicitno, rezultira jednom multietničkom parlamentarnom koalicijom, što je jedini način koji se primeni odredba koja proizilazi iz ovog člana [član 96. Ustava]".*
44. *Kada je reč o trećem ministarstvu iz redova nevećinskih zajednica, podnosioci zahteva navode sledeće: "Ustav ovde nije izričito rekao da li ovaj ministar dolazi iz redova nevećinskih zajednica Srba ili iz drugih nevećinskih zajednica. Ali član 96. stav 5 predviđa da se ministri koji predstavljaju nevećinske zajednice moraju imenovati "nakon konsultacija sa strankama, koalicijama ili grupama koje predstavljaju zajednice koje ne čine većinu na Kosovu".*
45. *Stoga, podnosioci zahteva dodaju, "[...] očigledno je da ni ovde kao ni u ranijim slučajevima predstavljanja manjina Ustav nije ostavio mogućnost da mandatar ili Premijer imaju slobodu izbora već Ustav zahteva konsultacije kako bi se obezbedilo reprezentativno predstavljanje nevećinskih zajednica uz konsultacije sa strankama, koalicijama ili grupama koje predstavljaju zajednice koje ne čine većinu na Kosovu". Iz tog razloga, postavljaju pitanje, "kako doći do reprezentativnog predstavljanja nevećinskih zajednica u ovom slučaju kada ustav nije izričito odredio iz koje zajednice dolazi treći ministar kao u ranija dva slučaja".*
46. *Stoga se podnosioci zahteva drže stava da, "[...] ako ministra koji predstavlja srpsku zajednicu imenuje većina od (10) deset poslanika koji predstavljaju Srpsku zajednicu, i ako ministra iz drugih nevećinskih zajednica imenuje većina od (10) deset poslanika koji predstavljaju druge nevećinske zajednice,*

onda je potpuno logično da (3) trećeg ministra koji je iz nevećinskih zajednica imenuje većina od (20) dvadeset poslanika koji u skladu sa članom 64 Ustava predstavljaju nevećinske zajednice na Kosovu (nevećinska zajednica Srba (10) deset poslanika). [...] Što znači da je premijer u obavezi da obavi konsultacije i kao trećeg ministra koji predstavlja nevećinske zajednice na Kosovu imenuje onoga predstavnika nevećinskih zajednica (bilo iz nevećinske zajednice Srba ili iz drugih nevećinskih zajednica) na Kosovu koji uspe da obezbedi podršku većine od (20) dvadeset poslanika koji čine veću zajednicu odnosno (11) jedanaest od ukupno (20) dvadeset poslanika koji u skladu sa članom 64 Ustava predstavljaju nevećinske zajednice na Kosovu (nevećinska zajednica Srba (10) deset poslanika i druge nevećinske zajednice (10) deset poslanika)".

47. Na osnovu gore navedenih argumenata, podnosioci zahteva dodaju da je "treći ministar Ministar administracije lokalne samouprave – Eljbert Krasnići (Elbert Krasniqi) koji je imenovan bez konsultacija kao predstavnik nevećinskih zajednica uz povredu člana 96 Ustava jer nije obezbedio podršku (11) jedanaest poslanika od ukupno (20) dvadeset poslanika koji u skladu sa članom 64 Ustava predstavljaju nevećinske zajednice na Kosovu (nevećinska zajednica Srba (10) deset poslanika i druge nevećinske zajednice (10) deset poslanika). Iz tog razloga, u konkretnom slučaju smatraju da se na ovaj način "marginalizuju prava nevećinskih zajednica u celini a posebno Srpske zajednice i na najgrublji način zaobilazi slovo i duh Ustava tako što se za ministra imenuje Ministar administracije lokalne samouprave – Eljbert Krasnići (Elbert Krasniqi) koji u prošlom sazivu nije ni bio deo poslaničkog kluba nevećinskih zajednica već je bio deo poslaničkog kluba političkog subjekta Pokreta Samoopredeljenje".
48. Iz tog razloga, podnosioci zahteva naglašavaju: "[...] smatramo da je premijer morao u skladu sa članom 96 stav 3 da sazove konsultacije sa svim nevećinskim zajednicama i da imenuje kao trećeg ministra u skladu sa članom 96 stav 3 onog predstavnika nevećinskih zajednica onog koji uspe da obezbedi (11) jedanaest glasova poslanika odnosno većinu glasova od (20) dvadeset glasova poslanika u veću zajednicu koje upravo zato i postoji da izrazi stavove nevećinskih zajednica".
49. Vršeci poređenje sa drugim položajima nevećinskih zajednica u Skupštini ili onim koje imenuje Skupština, podnosioci naglašavaju, "[...] na ovaj način se imenuju skoro svi predstavnici nevećinskih zajednica na primer (potpredsednik Skupštine ispred zajednice Srba), logično je da sa 10 Srpskih glasova nikad ne može dobiti 61 glas koliko mu je potrebno da bude imenovan za potpredsednika Skupštine Kosova ali to ne znači da Predsednik Skupštine može Srpskoj zajednici da nametne koji će od Srpskih poslanika biti Potpredsednik Skupštine. Na sličan način se imenuju i sudije Ustavnog suda gde se za dvojicu sudija najpre glasa u veću zajednicu pa tek po dobivenom odobrenju od strane poslanika nevećinske zajednice glasa se u skupštini u punom sazivu. [...] Ovakvim normama Ustavotvorac je želeo da zaštiti prava nevećinskih zajednica kako ih većina ne bi preglasala i marginalizovala što se upravo desilo prilikom izbora vlade".
50. Shodno tome, podnosioci zahteva traže od Suda i) da proglasi zahtev prihvatljivim; ii) da utvrdi da osporena odluka nije u saglasnosti sa stavovima 3.

i 5. člana 96. [Ministarstva i predstavljanje zajednica] Ustava, kao i iii) da naloži premijeru da u skladu sa članom 96. [Ministarstva i predstavljanje zajednica] Ustava, izvrši rekonstrukciju Vlade i imenuje za trećeg ministra iz nevećinskih zajednica lice koje pripada nevećinskim zajednicama koje predloži i podrži prosta većina od jedanaest (11) poslanika od ukupno dvadeset (20) poslanika koji predstavljaju nevećinske zajednice u Skupštini.

Zahtev za uvođenje privremene mere

51. Podnosioci zahteva u vezi sa zahtevom za uvođenje privremene mere obrazlažu da su ispunjeni uslovi predviđeni u stavu 4. pravila 57. Poslovnika za donošenje privremene mere jer u konkretnom slučaju imamo *“prima facie slučaj o merodavnosti predmeta”* jer je predmet podnet od strane (11) jedanaest poslanika u roku od (8) osam dana i u skladu sa članom 113 stav 5 predmet je očigledno prihvatljiv u meritumu”.
52. Podnosioci zahteva dodaju, *“[...] što se tiče same nepopravljive štete očigledno je da imamo ne reprezentativno predstavljanje nevećinskih zajednica u skupštini Kosova gde jedno lice predstavlja nevećinske zajednice iako nema podršku (11) jedanaest poslanika koji predstavljaju većinu od (20) dvadeset poslanika koji predstavljaju nevećinske zajednice, čime većina u nevećinskim zajednicama trpi nepopravljivu štetu jer ih predstavlja neovlašćeno lice koje nije reprezentativni predstavnik nevećinskih zajednica”*.
53. Takođe, što se tiče kriterijuma da privremena mera mora biti u javnom interesu, podnosioci zahteva obrazlažu da je, *“Vlada Kosova u ovom momentu u neustavnoj kompoziciji jer u njenom sastavu sedi lice koje nema ovlašćenje poslanika nevećinske zajednice da predstavlja nevećinske zajednice. Javni je interes da Vlada bude postavljena u Ustavnoj kompoziciji i da vlada radi i funkcioniše u skladu sa Ustavom. Zbog toga što to u ovom trenutku nije slučaj onda je u javnom interesu da se uvede privremena mera kojom bi se stavila u stanje mirovanja pozicija ministra koji je imenovan za Ministra administracije lokalne samouprave – Eljbert Krasniqi (Elbert Krasniqi) jer isti nema podršku od (11) jedanaest poslanika koji predstavljaju većinu od (20) dvadeset poslanika koji predstavljaju nevećinske zajednice”*.

Zahtev za održavanje javne rasprave

54. Podnosioci zahteva takođe traže od Suda da održi raspravu na koju će isti pozvati sve poslanike koji predstavljaju nevećinske zajednice na Kosovu kako bi utvrdio sledeća pitanja:
 - koji predstavnik srpske zajednice ima podršku većine od 10 (deset) poslanika koji predstavljaju srpsku zajednicu kako bi bio imenovan za ministra;
 - koji predstavnik drugih nevećinskih zajednica ima podršku većine od 10 (deset) poslanika koji predstavljaju druge nevećinske zajednice kako bi bio imenovan za ministra;
 - koji predstavnik iz svih nevećinskih zajednica ima podršku većine ili 11 (jedanaest) od ukupno 20(dvadeset) poslanika kako bi bio imenovan za

- trećeg ministra iz nevećinskih zajednica ako Vlada ima više od 12 (dvanaest) ministarstava;
- da utvrdi da treći ministar ispred nevećinskih zajednica koji je imenovan za ministra administracije lokalne samouprave - Elbert Krasniqi, koji je predstavnik svih nevećinskih zajednica, nije imao podršku proste većine od 11 (jedanaest) od ukupno 20 (dvadeset) poslanika koji prema članu 64. Ustava predstavljaju nevećinske zajednice.

Komentari premijera, g. Albina Kurtija, dostavljeni u ime Vlade

55. Premijer je naglasio da su u vezi sa zahtevom koji je podnet Sudu, podnosioci ovlašćena strana prema članu 113.5 Ustava, da su iskoristili svoje pravo u ustavnom roku, da su obavestili Sud o ustavnim odredbama koje su relevantne za ocenu ustavnosti osporenog akta, ali nisu uspjeli da pruže dokaze u vezi sa svojim navodima. U tom kontekstu, premijer je naveo da *“Vlada smatra neophodnim da, uprkos činjenici da zahtev nije zasnovan na dokazima i ne opravdava navod podnosioca zahteva o neustavnosti osporene odluke (očigledno neosnovana na ustavnim osnovama), kako bi se postupak izbora i imenovanja predstavnika manjina u okviru Vlade Kosova smatrao presuđenim od strane Ustavnog suda, Vlada smatra neophodnim da, u interesu ustavne stabilnosti, Sud proglasi zahtev prihvatljivim i odluči o meritumu slučaja. To, zato što se slučaj smatra “resjudicata” samo kada se presudi presudom, a ne ako se zbog nedostatka obrazloženja proglasi proceduralno neprihvatljivim”*.
56. Povodom navoda podnosioca da su prilikom izbora Vlade povređeni stavovi 3. i 5. člana 96. Ustava, premijer naglašava da su *“podnosioci zahteva pogrešno tumačili stavove 3 i 5, člana 96. Ustava, zato što je kandidat za premijera ispunio ustavne obaveze propisane ovim Ustavom”*. S obzirom na to da Ustav u stavu 3. člana 96. utvrđuje da najmanje jedan (1) ministar iz srpske zajednice i jedan (1) ministar iz drugih manjinskih zajednica moraju biti zastupljeni u Vladi, prema stavu 3. člana 96. Ustava, ako ima više od dvanaest ministara, Vlada će imati i trećeg ministra koji predstavlja jednu od nevećinskih zajednica na Kosovu. Međutim, prema navodima premijera, *“Ustav dakle ne propisuje da treći ministar, koji predstavlja nevećinske zajednice, obavezno treba da bude predstavnik srpske zajednice. Ustav je u ovom slučaju jasan i sadrži preciznu formulaciju, što ne ostavlja prostor za dvosmislenost”*. S tim u vezi, on navodi da se pojam *“nevećinske zajednice”* ne odnosi samo na srpsku zajednicu, već i na druge nevećinske zajednice koje žive u Republici Kosovo”, dodajući da se po tom osnovu raspodeljuju i zagarantovana mesta prema članu 64 (4) Ustava.
57. S tim u vezi, premijer se poziva i na druge zakone koji utvrđuju predstavljanje nevećinskih zajednica u drugim državnim institucijama, a koji se odnose na predstavljanje nevećinskih zajednica uopšte, bez utvrđivanja kvota za srpsku zajednicu posebno. U tom smislu, on se poziva na Zakon o narodnom advokatu, Zakon o Nezavisnom savetu za medije i Zakon o Nezavisnom nadzornom odboru civilne službe. Premijer argumentuje da gore navedeni zakoni potvrđuju da u trenutku kada nije precizirano iz koje nevećinske zajednice treba da bude imenovan član, to ne znači automatski da ta imenovana moraju biti iz srpske

zajednice. O tome svedoči dosadašnja praksa funkcionisanja ovih nezavisnih institucija, koje svoje članove biraju nakon glasanja u Skupštini.

58. Premijer u vezi sa pitanjem konsultacija sa nevećinskim partijama radi imenovanja ministara iz nevećinskih zajednica navodi da pre izbora Vlade, *“podnosioci zahteva sami potvrđuju da su 21.03.2021. godine imali prepisku sa kandidatom za premijera, dok su se 22.03.2021. godine sastali s njim nakon formalnog mandata od strane v.d. predsednika. Shodno tome, iscrpljena je ustavna obaveza konsultacija sa njima kao predstavnicima srpske manjine na Kosovu. Oni takođe potvrđuju da je g. Goran Rakić izabran za ministra na predlog njihove poslaničke grupe”*. On dodaje da bi u slučaju *“[...] da je njihov predlog bio ignorisan i da je umesto g. Rakića bilo izabrano drugo lice na mesto ministra zagarantovano za predstavnike srpske manjine, tada bi navod podnosilaca zahteva bio osnovan. Međutim, isti ne osporavaju izbor g. Rakića”*.
59. U tom kontekstu, premijer stoji na stavu da, *“Konsultacija nije kategorija koja daje pravo određenoj manjini da diktira sastav i podelu ministarstava u okviru Vlade. Međutim, to je proces koji daje pravo predstavnicima te manjine da obaveste kandidata za premijera koji će biti predstavnici te manjine u okviru predstavljanja zagarantovanog Ustavom”*.
60. Premijer dodaje da, *“Vlada ponovo ističe da je Republika Kosovo država svog stanovništva (član 2.1 Ustava) i multietničko društvo, koje se sastoji od Albanaca i ostalih zajednica, kojom se upravlja na demokratski način (član 3.1. Ustava). U okviru te demokratije, albanska većina je garantovala predstavljanje manjina u okviru svojih institucija i putem gore navedenih ustavnih odredaba je garantovala jedinstveni karakter ustavnog poretka i teritorije Republike Kosovo (član 1. Ustava)”*. On dalje navodi da su u konkretnom slučaju nevećinske zajednice konsultovane i da su u tom pogledu poštovane ustavne procedure za njihovo predstavljanje u Vladi.
61. U vezi sa zahtevom podnosilaca za uvođenje privremene mere, premijer navodi, *“Pored odsustva obrazloženja za zahtev za privremenu meru, uvođenje privremene mere bi bilo u potpunoj suprotnosti sa javnim interesom. Vlada smatra da će se privremenom merom izazvati nepopravljiva šteta u vreme kada je zemlji potrebna funkcionalna Vlada u obezbeđivanju vakcina za zaštitu od pandemije COVID-19 i opštem upravljanju pandemije. Štaviše, uvođenje privremene mere bi direktno uticalo i na mogućnost Vlade da radi u procesu ekonomskog oporavka i ugrozila bi se i nacionalna bezbednost. Stoga, privremena mera za predmetni slučaj nije u javnom interesu, a može izazvati i nepopravljivu štetu”*. Premijer takođe naglašava da nije potrebno ni održavanje rasprave jer u konkretnom slučaju nema nikakvih nejasnoća po pitanju zakona i činjenica, pa se stoga zahtev za održavanje rasprave mora odbiti.

Relevantne odredbe Ustava, zakona i podzakonskih akata

Ustav Republike Kosovo

“Član 64 [Struktura Skupštine]

1. *Skupština ima sto dvadeset (120) poslanika koji su izabrani tajnim glasanjem, na osnovu otvorenih lista. Mesta u Skupštini su podeljena između svih partija, koalicija, građanskih inicijativa i nezavisnih kandidata, proporcionalno broju važećih glasova dobijenih na izborima za Skupštinu.*
 2. *U sklopu ove podele, dvadeset (20) od sto dvadeset (120) mesta je garantovano za predstavnike zajednica koje nisu većina na Kosovu, kao što sledi:*
 - (1) *partije, koalicije, građanske inicijative i nezavisni kandidati, koji su se izjasnili da zastupaju Srpsku zajednicu, imaće ukupan broj mesta u Skupštini, koja su osvojili na otvorenim izborima, sa najmanje deset (10) zagaranтовanih mesta, ukoliko je broj osvojenih mesta manji od deset (10);*
 - (2) *partije, koalicije, građanske inicijative i nezavisni kandidati, koji su izjavili da zastupaju ostale zajednice u Skupštini, imaće ukupan broj mesta koja su osvojili na otvorenim izborima, sa minimalnim brojem zagaranтовanih mesta, kao što sledi: zajednica Roma jedno (1) mesto; zajednica Aškalija jedno (1) mesto; zajednica Egipćana jedno (1) mesto; i jedno (1) dodatno mesto će se dodeliti zajednici Roma, Aškalija i Egipćana koja je dobila najviše glasova; zajednici Bošnjaka tri (3) mesta; zajednici Turaka dva (2) mesta i zajednici Goranaca jedno (1) mesto, ako je broj dobijenih glasova svake zajednice manji od broja garantovanih mesta.*
- [...]*

Član 95 [Izbor Vlade]

1. *Predsednik Republike Kosovo, nakon izbora i konsultacija sa političkim partijama ili koalicijama koje su dobile neophodnu većinu za formiranje Vlade u Skupštini, predlaže Skupštini kandidata za Premijera.*
2. *Kandidat za Premijera, u roku od petnaest (15) dana od imenovanja predstavlja Vladu pred Skupštinom Kosova i zahteva glasanje Skupštine o izboru Vlade.*
3. *Vlada se smatra izabranom ako je za njen izbor glasala većina od ukupnog broja poslanika Skupštine Kosova.*
4. *Ukoliko sastav predložene Vlade ne dobije neophodnu većinu, Predsednik Republike Kosovo, u roku od deset (10) dana imenuje nekog drugog kandidata, na osnovu iste procedure. Ukoliko se Vlada ne izabere ni drugi*

put, onda Predsednik Kosova raspisuje izbore, koji se trebaju održati u roku od četrdeset (40) dana od dana objavljivanja istih.

5. Ukoliko Premijer da ostavku ili iz nekih drugih razloga njegovo/njeno mesto ostaje slobodno, Predsednik Republike Kosovo, u konsultaciji sa političkom partijom ili koalicijom koja je dobila većinu u Skupštini, imenuje novog kandidata, za formiranje Vlade.
6. Članovi Vlade, nakon izbora, polažu zakletvu pred Skupštinom. Tekst zakletve će se regulisati zakonom.

Član 96 [Ministarstva i predstavljanje zajednica]

1. Ministarstva i ostali izvršni organi se uspostavljaju na osnovu potrebe obavljanja funkcija, u saglasnosti sa nadležnostima Vlade.
2. Broj članova Vlade se određuje njenim unutrašnjim aktom.
3. Postojaće najmanje jedan (1) ministar iz Srpske zajednice i jedan ministar neke druge nevećinske zajednice Kosova. Ako ima više od dvanaest ministara, Vlada će imati i trećeg ministra koji će predstavljati nevećinske zajednice Kosova.
4. Postojaće najmanje dva (2) zamenika ministra iz Srpske zajednice Kosova i dva (2) zamenika ministra iz ostalih nevećinskih zajednica. Ako ima više od dvanaest ministara postojaće i treći zamenik ministra koji će predstavljati Srpsku zajednicu i jedan (1) zamenik ministra ostalih nevećinskih zajednica na Kosovu.
5. Izbor ovih ministara i zamenika ministara će se izvršiti nakon konsultacija sa strankama, koalicijama ili grupama koje predstavljaju zajednice koje ne čine većinu na Kosovu. Ako se imenuju van članstva Skupštine Kosova, za ove ministre i zamenike ministara se zahteva službeno odobrenje većine poslanika Skupštine koji pripadaju strankama, koalicijama, građanskim inicijativama i nezavisnim kandidatima, koji su se izjasnili kao predstavnici relevantne zajednice.
6. Premijer, zamenik premijera i ministri Vlade se mogu izabrati iz redova poslanika Skupštine Kosova ili kvalifikovanih osoba koje nisu poslanici u Skupštini.
7. Pitanje nespojivosti funkcija članova Vlade će se regulisati zakonom”.

Prihvatljivost zahteva

62. Sud prvo ocenjuje da li zahtev ispunjava uslove prihvatljivosti koji su propisani Ustavom i dalje precizirani Zakonom i Poslovníkom.
63. U tom smislu, Sud se poziva na stav 1. člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, koji utvrđuje:

“Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način”.

64. Pored toga, Sud se takođe poziva i na član 113.5 Ustava, koji utvrđuje:

“Deset (10) ili više poslanika Skupštine može, u roku od osam (8) dana od usvajanja, da ospori ustavnost bilo kog zakona koji je usvojila Skupština, kako zbog sadržaja tako i zbog procedure sprovođenja”.

65. S tim u vezi, Sud primećuje da je zahtev podnelo 11 (jedanaest) poslanika Skupštine u skladu sa članom 113.5 Ustava. Shodno tome, podnosioci zahteva su ovlašćena strana za podnošenje ovog zahteva.
66. U nastavku, Sud uzima u obzir član 42. [Tačnost podneska] Zakona, koji utvrđuje da zahtev koji je podnesen u skladu sa članom 113.5 Ustava mora da sadrži:

1.1. imena i potpis[e] svih poslanika Skupštine koji osporavaju ustavnost zakona ili odluke donesene od strane Skupštine Republike Kosovo;

1.2. Ustavne ili odredbe nekog akta ili zakona koje se tiču ovog zakona; i

1.3. dokaze na koje se zasniva spor”.

67. Sud se takođe poziva i na pravilo 74. [Podnesak u skladu sa članom 113.5 Ustava i članovima 42. i 43. Zakona] Poslovnika, koje predviđa:

“[...]”

(2) U podnesku podnetim prema ovom pravilu, sledeće informacije se, inter alia, moraju podneti:

(a) imena i potpise svih poslanika Skupštine koji osporavaju ustavnost zakona ili odluke usvojene od strane Skupštine Republike Kosovo;

(b) Ustavne odredbe ili odredbe nekog akta ili zakona koje se tiču ovog podnesak; i

(c) dokaze na koje se zasniva spor.

(3) Podnosioci podneska treba da prilože podnesku kopiju osporenog zakona ili odluke usvojene od strane Skupštine, registar i lične potpise poslanika koji podnose podnesak i punomoćje osobe koja ih zastupa pred Sudom”.

68. Sud primećuje da su podnosioci zahteva: (i) naveli imena poslanika uz njihove potpise; (ii) podneli punomoćje za lice koje ih zastupa pred Sudom; (iii) precizirali odluku koju osporavaju, konkretno odluku Skupštine br. 08/V-005 od 22. marta 2021. godine o izboru Vlade Republike Kosovo i dostavili njenu kopiju; (iv) pozvali se na konkretne ustavne odredbe sa kojima osporena odluka

navodno nije u saglasnosti; i (v) dostavili dokaze i iskaze koji potkrepljuju njihove tvrdnje.

69. Shodno tome, Sud smatra da su ispunjeni uslovi koji su propisani članom 42. Zakona i dalje precizirani pravilom 74. Poslovnika. Takođe, što se tiče roka koji je određen za podnošenje zahteva, koji iznosi 8 (osam) dana od dana usvajanja osporenog akta, Sud primećuje da je osporena odluka doneta 22. marta 2021. godine, a da je zahtev podnet Sudu dana 29. marta 2021. godine. Shodno tome, Sud utvrđuje da je zahtev podnet u roku koji je određen stavom 5. člana 113. Ustava.
70. Na osnovu napred navedenog, Sud utvrđuje da su podnosioci zahteva ispunili uslove prihvatljivosti koji su propisani Ustavom i dalje precizirani Zakonom i Poslovníkom, pa shodno tome Sud proglašava zahtev prihvatljivim i u nastavku će razmotriti njegov meritum.

Meritum zahteva

Pregled navoda podnosilaca zahteva i argumenata Vlade

71. Sud podseća da podnosioci zahteva traže ocenu ustavnosti osporene odluke Skupštine o izboru Vlade od 22. marta 2021. godine, za koju smatraju da je u suprotnosti sa stavovima 3. i 5. člana 96. [Ministarstva i predstavljanje zajednica] Ustava.
72. Podnosioci zahteva ističu da će u skladu sa stavom 3. člana 96. Ustava, u Vladi postojati najmanje 1 (jedan) ministar iz srpske zajednice i 1 (jedan) ministar neke druge nevećinske zajednice na Kosovu. Međutim, ako ima više od dvanaest ministara, Vlada će imati i trećeg ministra, koji će predstavljati nevećinske zajednice na Kosovu (u daljem tekstu: „treći“ ministar). S tim u vezi, oni smatraju da s obzirom na to da se o imenovanju ministara iz nevećinskih zajednica odlučuje nakon konsultacija sa strankama, koalicijama ili grupama koje predstavljaju zajednice koje ne čine većinu na Kosovu, imenovanje „trećeg“ ministra mora predložiti i imati podršku većine od 20 (dvadeset) poslanika Skupštine koji predstavljaju zajednice koje ne čine većinu na Kosovu. Prema tome, svoje argumente o ustavnoj povredi, podnosioci zahteva grade navodeći da je Vlada izabrana osporenom odlukom, koja ima više od dvanaest ministara, dok je „treći“ izabrani ministar, odnosno ministar Elbert Krasniqi, izabran u suprotnosti sa stavovima 3. i 5. člana 96. Ustava. To stoga što, kako navode, njegovo imenovanje u Vladi nije predložila/odobrila većina od dvadeset (20) poslanika zajednica koje ne čine većinu na Kosovu, uključujući i poslanike iz srpske zajednice.
73. Konačno, podnosioci zahteva navode da je, u skladu sa stavovima 3. i 5. člana 96. Ustava za imenovanje „trećeg“ ministra u Vladi, bio potreban predlog/odobrenje većine svih poslanika koji predstavljaju nevećinske zajednice na Kosovu, što u ovom slučaju znači predlog/usvajanje najmanje 11 (jedanaest) poslanika ovih zajednica od 20 (dvadeset) poslanika, koliko ih je ukupno u trenutnom sazivu Skupštine.

74. Što se tiče gornjih navoda podnosioca zahteva, premijer, u ime Vlade, ističe da Ustav u stavu 3. člana 96. propisuje da najmanje 1 (jedan) ministar iz srpske zajednice i 1 (jedan) ministar neke druge nevećinske zajednice na Kosovu, moraju biti zastupljeni u Vladi. Međutim, ako ima više od dvanaest ministara, Vlada će imati i trećeg ministra, koji će predstavljati nevećinske zajednice Kosova. S tim u vezi, premijer tvrdi da Ustav ne propisuje da „treći“ ministar koji predstavlja manjinske zajednice mora nužno biti predstavnik srpske zajednice. To je zato što se „nevećinske zajednice“ ne odnose samo na srpsku zajednicu, već i na druge nevećinske zajednice koje žive u Republici Kosovo. Budući da Ustav ne precizira iz koje nevećinske zajednice treba da bude imenovan „treći“ ministar, sve dok on/ona pripada nekoj od nevećinskih zajednica na Kosovu, ispunjeni su uslovi za zastupanje nevećinskih zajednica u Vladi kao što je propisano u članu 96. Ustava. Prema tome, Ustav ne zahteva da „trećeg“ ministra predlože ili odobre većina svih poslanika koji predstavljaju nevećinsku zajednicu u Skupštini.
75. Što se tiče navoda podnosioca zahteva koji se odnosi na ustavni zahtev za „konsultacije“ sa nevećinskim strankama za imenovanje ministara iz nevećinske zajednice, premijer tvrdi da proces konsultacija ne podrazumeva da ovo daje pravo određenoj manjini da diktira sastav i podelu ministarstava unutar vlade. Međutim, zahtev za „konsultacije“, prema članu 96. Ustava, je postupak koji omogućava predstavnicima te manjine da obaveste kandidata za premijera ko će biti predstavnici te manjine u okviru zastupanja zagarantovanog Ustavnom.
76. Stoga, u smislu ovih navoda strana, Sud će prvo oceniti ustavne uslove za zastupljenost nevećinskih zajednica u Vladi, odnosno: (i) da li Ustav Kosova, uključujući stavove 3. i 5. člana 96. Ustava, propisuje da „treći“ ministar Vlade koji predstavlja nevećinsku zajednicu na Kosovu (u slučaju da se Vlada sastoji od više od 12 (dvanaest) ministarstava), pripada nekoj određenoj nevećinskoj zajednici; (ii) da pojasni da li „treći“ ministar treba da bude predložen i dobije formalnu podršku većine svih poslanika koji predstavljaju nevećinsku zajednicu na Kosovu i ustavne obaveze u vezi sa konsultacijama sa nevećinskom zajednicom za imenovanje „trećeg“ ministra; i (iii) da oceni da su u ovom slučaju poštovani ustavni uslovi za imenovanje „trećeg“ ministra u Vladi.
- (i) Da li „treći“ ministar vlade koji predstavlja nevećinsku zajednicu na Kosovu (ako Vladu čini više od dvanaest (12) ministara) pripada određenoj nevećinskoj zajednici***
77. Sud prvo smatra potrebnim da pojasni da član 64. [Struktura Skupštine] Ustava propisuje da od ukupno 120 (dvadeset) poslanika u Skupštini, njih 20 (dvadeset) je garantovano za predstavnike zajednica koje nisu većina na Kosovu.
78. U okviru ove zagarantovane kvote, partije, koalicije, građanske inicijative i nezavisni kandidati, koji su se izjasnili da zastupaju srpsku zajednicu, imaju ukupan broj mesta u Skupštini koja su osvojili na otvorenim izborima, sa najmanje 10 (deset) zagarantovanih mesta, ukoliko je broj osvojenih mesta manji od 10 (deset) (u daljem tekstu: poslanici koji predstavljaju srpsku zajednicu).

79. Dok će partije, koalicije, građanske inicijative i nezavisni kandidati, koji su izjavili da zastupaju ostale nevećinske zajednice u Skupštini, imati ukupan broj mesta koja su osvojili na otvorenim izborima, sa minimalnim brojem zagaranovanih mesta, kao što sledi: zajednica Roma jedno (1) mesto; zajednica Aškalija jedno (1) mesto; zajednica Egipćana jedno (1) mesto; i jedno (1) dodatno mesto će se dodeliti zajednici Roma, Aškalija i Egipćana koja je dobila najviše glasova; zajednici Bošnjaka tri (3) mesta; zajednici Turaka dva (2) mesta i zajednici Goranaca jedno (1) mesto, ako je broj dobijenih glasova svake zajednice manji od broja garantovanih mesta (u daljem tekstu: poslanici koji predstavljaju druge zajednice koje nisu većina na Kosovu).
80. Shodno tome, Sud ističe da član 64. Ustava, u pogledu dvadeset mesta zagaranovanih u Skupštini za nevećinsku zajednicu na Kosovu, deli između: (i) poslanika koji zastupaju „srpsku zajednicu“, koji su zastupljeni u Skupštini sa deset (10) zagaranovanih mesta; i (ii) poslanika koji zastupaju „ostale nevećinske zajednice“, odnosno romsku, aškalijsku, egipćansku, bošnjačku, tursku i goransku zajednicu, koji su zajedno zastupljeni u Skupštini sa deset (10) zagaranovanih mesta prema podeli definisane među njima u gore navedenom članu Ustava. Stoga će se, u nastavku ove presude, Sud pozvati na ovu podelu između nevećinskih zajednica u Skupštini.
81. Što se tiče zahteva podnosilaca, Sud će se dalje pozvati na ustavne uslove u pogledu izbora, sastava i zastupljenosti zajednica u Vladi, posebno na uslove i postupak za imenovanje „trećeg“ ministra koji zastupa zajednice koje ne čine većinu.
82. Sud primećuje da su uslovi u pogledu izbora, sastava i zastupljenosti zajednica u Vladi utvrđeni u Poglavlju VI [Vlada Republike Kosovo] Ustava, koji u njegovim članovima 92-101, između ostalog, utvrđuju opšta načela za Vladu, nadležnosti Vlade i premijera, postupke za izbor Vlade, kao i način zastupanja zajednica u Vladi. Sud će dalje razraditi članove 92. [Osnovne odredbe], 95. [Izbor Vlade] i 96. [Ministarstva i predstavljanje zajednica] Ustava, koji su relevantni za ovaj slučaj.
83. S tim u vezi, Sud se prvo poziva na član 92. [Osnovne odredbe] Ustava, koji predviđa da Vlada sprovodi izvršnu vlast koju čine premijer, zamenici premijera i ministri.
84. Sud se takođe poziva na član 95. [Izbor Vlade] Ustava koji određuje način izbora Vlade. Tačnije, kao što je objašnjeno i u presudi Suda u slučaju KO72/20, stav 1, člana 95. Ustava predviđa da predsednik predlaže Skupštini kandidata za premijera nakon konsultacija sa političkim partijama ili koalicijama koje su dobile neophodnu većinu za formiranje Vlade u Skupštini. Stavovi 2 i 3 predviđaju da ovaj kandidat, u roku od (15) petnaest dana po imenovanju, predstavlja Vladu pred Skupštinom Kosova i zahteva glasanje Skupštine o izboru Vlade. Vlada se smatra izabranom ako je za njen izbor glasala većina od ukupnog broja svih poslanika Skupštine Kosova, odnosno glas 61 (šezdeset jednog) poslanika (vidi u ovom smislu: presudu Ustavnog suda KO72/20, podnosilac zahteva: *Rexhep Selimi i 29 drugih poslanika Skupštine Republike*

Kosovo, presuda od 28. maja 2020. godine, objavljena 1. juna 2020. godine, stav 428).

85. Međutim, Sud primećuje da su posebni uslovi za sastav Vlade i zastupljenost zajednica utvrđeni u članu 96. [Ministarstva i predstavljanje zajednica] Ustava. Član 96. Ustava u stavovima 1. i 2. predviđa da se ministarstva i ostali izvršni organi uspostavljaju na osnovu potrebe obavljanja funkcija, u saglasnosti sa nadležnostima Vlade i da se broj članova Vlade određuje njenim unutrašnjim aktom. Dok stav 6, člana 96. Ustava predviđa da se premijer, zamenik premijera i ministri Vlade mogu izabrati iz redova poslanika Skupštine Kosova ili kvalifikovanih osoba koje nisu poslanici u Skupštini.
86. Međutim, uprkos činjenici da je u skladu sa stavom 2. člana 96. Ustava, broj članova Vlade određen njenim unutrašnjim aktom, stavovi 3, 4. i 5. istog člana Ustava propisuju posebne uslove za sastav Vlade koji se posebno odnose na zastupljenost zajednica koje ne čine većinu u Vladi.
87. S tim u vezi, Sud primećuje da je jasan ustavni zahtev naveden u stavu 3 člana 96. Ustava da će u Vladi postojati najmanje 1 (jedan) ministar iz srpske zajednice i 1 (jedan) ministar neke druge nevećinske zajednice na Kosovu. Pored toga, prema stavu 3, člana 96, ako Vlada ima više od dvanaest ministara, Vlada će imati i „trećeg“ ministra, koji će predstavljati nevećinske zajednice Kosova.
88. Prema tome, kao što su istakli i podnosioci zahteva i premijer, kao predstavnik Vlade, Vlada izabrana na osnovu stava 3. člana 95. Ustava mora da ispunjava i uslove utvrđene u članu 96. stav 3. Ustava i da u njenom sastavu treba da budu: 1 (jedan) ministar iz srpske zajednice i 1 (jedan) ministar neke druge nevećinske zajednice Kosova, kao i kriterijum utvrđen u članu 96. stav 4. da u njenom sastavu moraju biti najmanje dva (2) zamenika ministra iz srpske zajednice na Kosovu i dva (2) zamenika ministra iz ostalih nevećinskih zajednica na Kosovu. Ova podela zastupljenosti u Vladi takođe je u skladu sa definicijom zastupljenosti u Skupštini nevećinskih zajednica i terminologijom koja se koristi u članu 64. Ustava, koja je gore objašnjena.
89. Pored toga, ako se Vlada sastoji od više od 12 (dvanaest) ministara, tada se imenuje još jedan dodatni ministar, odnosno „treći“ ministar, koji će predstavljati nevećinske zajednice u Vladi, kao i jedan (1) treći zamenik ministra koji predstavlja srpsku zajednicu i još jedan (1) zamenik ministra koji predstavlja jednu od ostalih nevećinskih zajednica na Kosovu. Sud primećuje da u pogledu „trećeg“ ministra iz nevećinskih zajednica, ni stav 3, člana 96. Ustava niti bilo koja druga odredba Ustava ne predviđa da li „treći“ ministar mora biti iz srpske zajednice ili iz drugih nevećinskih zajednica. Jezik koji se koristi u stavu 3, člana 96. Ustava je jasan kada se govori o „trećem“ ministru, odnosno ovom odredbom se samo predviđa da poslednje navedeni predstavlja „neku drugu nevećinsku zajednicu na Kosovu“. Sud ocenjuje da „trećeg“ ministra u Vladi imenuje „neka druga“ zajednica definisana u stavu 2, člana 64. Ustava zastupljena u Skupštini, što u ovom slučaju znači: ili iz (i) srpske zajednice ili iz (ii) ostalih nevećinskih zajednica u Skupštini. Time se ispunjava ustavni uslov da „treći“ ministar predstavlja zajednice koje ne čine većinu u Vladi.

90. Stoga, Sud konačno ističe da je prema Ustavu imenovanje „trećeg“ ministra u Vladi od strane nevećinskih zajednica ustavna obaveza u slučaju da se Vlada sastoji od više od 12 (dvanaest) ministarstava. Međutim, Ustav ne precizira ustavnu obavezu koju nevećinsku zajednicu definisanu u stavu 2, člana 64. Ustava predstavlja ovaj „treći“ ministar. Dakle, to ne znači, ali ne isključuje mogućnost, da „trećeg“ ministra u Vladi iz nevećinske zajednice imenuje srpska zajednica na Kosovu.
91. Sud takođe primećuje da je zastupljenost zajednica u Vladi, prema stavu 3, člana 96. Ustava, minimalna zastupljenost nevećinskih zajednica u Vladi Kosova. Relevantne ustavne odredbe o sastavu Vlade omogućavaju nevećinskim zajednicama veću zastupljenost u Vladi, kao deo političkih sporazuma ili koalicija sa drugim strankama u Skupštini, koje su pobedile na izborima i/ili uspele da dobiju potrebnu većinu od najmanje 61 (šezdeset jednog) poslanika, u skladu sa stavom 3, člana 95. Ustava, da formiraju Vladu.
92. U tom smislu, Sud primećuje da Vlada Kosova izabrana osporenom odlukom, pored činjenice da se sastoji od 3 (tri) ministra iz nevećinske zajednice, u svom sastavu ima i zamenika premijera iz nevećinske zajednice koja je došla, ne kao rezultat ustavnih zahteva, već kao rezultat dogovora između političkih subjekata u Skupštini, koji predstavljaju nevećinske zajednice. Ovo je u potpunosti u skladu sa činjenicom da član 96. Ustava predviđa minimalnu zastupljenost zajednica u Vladi i nije ograničen na ono što Ustav predviđa kao minimalnu zastupljenost, već dozvoljava političkim subjektima, uključujući i one koji nisu većinske zajednice, da postignu politički dogovor o podeli ministarskih položaja i zastupljenosti u Vladi, mimo minimalne zastupljenosti i zagarantovanog učešća. Sud će dalje razraditi proceduru koju treba poštovati u vezi sa imenovanjem ministara koji predstavljaju nevećinsku zajednicu u Vladi.

(ii) *Da li imenovanje ministara iz nevećinskih zajednica, uključujući imenovanje „trećeg“ ministra u Vladi, zahteva službeno odobrenje svih nevećinskih zajednica*

93. S obzirom na ono što je Sud prethodno pojasnio da „trećeg“ ministra u Vladi iz nevećinskih zajednica, ako Vlada ima više od 12 (dvanaest) ministara, može imenovati svaka nevećinska zajednica zastupljena u Skupštini u skladu sa podelom mesta u Skupštini prema stavu 2, člana 64. Ustava, Sud će dalje razraditi postupak za izbor ministara koji predstavljaju nevećinske zajednice u Vladi i da li je za imenovanje „trećeg“ ministra potrebno službeno odobrenje svih nevećinskih zajednica u Skupštini. Ovaj postupak je definisan u stavu 5, člana 96. Ustava.
94. Stav 5, člana 96. Ustava propisuje: *“Izbor ovih ministara [...] će se izvršiti nakon konsultacija sa strankama, koalicijama ili grupama koje predstavljaju zajednice koje ne čine većinu na Kosovu. Ako se imenuju van članstva Skupštine Kosova, za ove ministre i zamenike ministara se zahteva službeno odobrenje većine poslanika Skupštine koji pripadaju strankama, koalicijama, građanskim inicijativama i nezavisnim kandidatima, koji su se izjasnili kao predstavnici relevantne zajednice”.*

95. Sud primećuje da prema gore navedenim odredbama stava 5, člana 96. Ustava, imenovanje ministara iz nevećinskih zajednica može se izvršiti na sledeći način:
- 1) kada je za ministra imenovan predstavnik nevećinske zajednice koji je poslanik Skupštine i gde prema stavu 5 člana 96. Ustava, osim konsultacija sa strankama, koalicijama ili grupama koje predstavljaju nevećinske zajednice na Kosovu, nije potrebno službeno odobrenje poslanika nevećinskih zajednica, pod uslovom da se 1 (jedan) ministar bira iz srpske zajednice i 1 (jedan) ministar iz neke druge nevećinske zajednice na Kosovu. Slično tome, i u pogledu „trećeg“ ministra iz nevećinskih zajednica, ako se Vlada sastoji od više od 12 (dvanaest) ministara, Ustav ne zahteva službeno odobrenje poslanika nevećinskih zajednica, pod uslovom da se nakon konsultacija imenuje ministar koji predstavlja nevećinsku zajednicu, ako je poslednje navedeni poslanik Skupštine; i
 - 2) kada je za ministra imenovan predstavnik nevećinske zajednice koji nije poslanik Skupštine i gde se prema stavu 5, člana 96. Ustava, pored prethodnih konsultacija, posebno zahteva da taj kandidat dobije službeno odobrenje većine poslanika koji predstavljaju relevantnu zajednicu. S tim u vezi, ovaj postupak se odvija u slučajevima kada je izabran 1 (jedan) ministar iz srpske zajednice i 1 (jedan) ministar iz druge nevećinske zajednice na Kosovu, koji moraju dobiti glasove većine poslanika „ostalih nevećinskih“ zajednica. Slično tome, službeno odobrenje „relevantne“ zajednice je potrebno čak i u slučajevima kada je za „trećeg“ ministra imenovano lice koje pripada nevećinskoj zajednici na Kosovu, srpskoj zajednici ili drugoj nevećinskoj zajednici, ali nije poslanik Skupštine Kosova.
96. S tim u vezi, Sud primećuje da se Ustav, odnosno stav 5. njegovog člana 96. u vezi sa službenim odobrenjem kandidata iz nevećinskih zajednica, odnosi na stranke, koalicije ili grupe „koje predstavljaju zajednice koje ne čine većinu na Kosovu“, ali naglašavajući na kraju ovog stava „relevantne zajednice“.
97. U ovom smislu, Sud nalazi (i) da su u vezi sa ministrom koji predstavlja srpsku zajednicu potrebne konsultacije sa/odobrenje (u zavisnosti od toga da li je kandidat poslanik ili ne) stranaka, koalicija ili grupa koje predstavljaju srpsku zajednicu u Skupštini. S tim u vezi, radi se o deset (10) poslanika koji imaju zagarantovana mesta za stranke, koalicije, građanske inicijative iz srpske zajednice, prema gore razrađenom stavu 64, stav 2, tačka 1 Ustava. Slično tome, i za (ii) imenovanje 1 (jednog) ministra iz „ostalih“ nevećinskih „zajednica“, gde se kandidat za ovu poziciju mora konsultovati/dobiti odobrenje od (u zavisnosti od toga da li je kandidat poslanik ili ne), stranaka, koalicija ili grupa koje predstavljaju ostale nevećinske zajednice u Skupštini. Ovo se odnosi na deset (10) poslanika koji imaju zagarantovana mesta za partije, koalicije, građanske inicijative i zajednice Roma, Aškalija, Egipana, Bošnjaka, Turaka i Goranaca, kao što je definisano u članu 64, stav 2, podstav 2.
98. Dok za imenovanje „trećeg“ ministra, kandidat za premijera, u skladu sa stavom 3, člana 96, ima priliku da nakon konsultacija/odobrenja od (u zavisnosti od toga da li je kandidata poslanik ili ne) imenuje kandidata koji pripada „jednoj od nevećinskih zajednica“ zastupljenih u Skupštini. Dakle, u ovom slučaju, ili iz (i)

stranaka, koalicionih grupa „koje predstavljaju srpske zajednice (u celini); ili iz (ii) stranaka, koalicija ili grupa „koje predstavljaju ostale nevećinske zajednice“ (u celini), prema podeli predviđenoj članom 64. Ustava.

99. Stoga, Sud ocenjuje da se kandidat za premijera radi imenovanja ministra iz nesrpske zajednice mora konsultovati/dobiti odobrenje samo od srpske zajednice, a da se radi imenovanja ministra iz ostalih nevećinskih zajednica mora konsultovati/dobiti odobrenje (u zavisnosti od toga da li je kandidat za ministra poslanik Skupštine ili ne) samo od ostalih nevećinskih zajednica.
100. Nasuprot tome, za imenovanje „trećeg“ ministra u Vladi, u ovom slučaju kandidat za premijera se opredeljuje iz koje „relevantne“ zajednice, odnosno „srpske zajednice“ ili „druge nevećinske“ zajednice, želi da imenuje trećeg ministra. I u ovom slučaju se kandidat za premijera (i) konsultuje sa „relevantnom“ zajednicom; ili (ii) pribavlja njeno odobrenje (ako kandidat nije poslanik Skupštine), dakle: ili (i) srpske zajednice; ili (ii) ostalih nevećinskih zajednica.
101. Ovo tumačenje je u skladu i sa stavom samih podnosilaca zahteva da *„Rezervisano predstavljanje ne većinskih zajednica u Vladi sačini takozvano načelo „široke vlade“ u smislu multietničnosti, i predstavlja glavni uslov konsocijacijske demokratije [...]”*.
102. Shodno tome, i na osnovu gore navedenog, Sud ocenjuje da ni član 96, niti bilo koja druga odredba Ustava, ne zahteva službeno odobrenje „trećeg“ ministra od svih poslanika koji predstavljaju nevećinske zajednice, ako je „treći“ ministar imenovan iz redova nevećinskih zajednica poslanik Skupštine.
103. Službeno odobrenje ministara iz „relevantne“ nevećinske zajednice, iz srpske zajednice ili ostalih nevećinskih zajednica, potrebno je samo ako se imenuje kandidat iz relevantne nevećinske zajednice koji nije poslanik Skupštine, i ta podela je jasno napravljena u Ustavu. Kad bi se zahtevalo službeno odobrenje i za kandidate koji su poslanici Skupštine, tada podela koja je napravljena u Ustavu u vezi sa tim da li je određeno lice poslanik Skupštine ili ne da bi bilo imenovano za ministra koji predstavlja nevećinske zajednicu, ne bi imala smisla.

(iii) Da li su gore navedeni uslovi primenjeni u ovom slučaju

104. Što se tiče konkretnog slučaja, Sud primećuje da su, dana 14. februara 2021. godine, održani prevremeni izbori za Skupštinu. Nakon prebrojavanja glasova, dana 13. marta 2021. godine, CIK je potvrdio izborne rezultate, gde je LVV bio pobednička stranka sa 58 (pedeset osam) poslanika, dok je 20 (dvadeset) mesta u Skupštini, koja su zagarantovana Ustavom, dodeljeno nevećinskim zajednicama, pri čemu je Srpska lista, koja se izjasnila da predstavlja srpsku zajednicu na Kosovu, dobila 10 (deset) poslanika, dok je 10 (deset) preostalih mesta dodeljeno ostalim nevećinskim zajednicama na Kosovu, u skladu sa članom 64. Ustava.
105. Sud takođe primećuje da je nakon objavljivanja izbornih rezultata od strane CIK-a, predsednik LVV-a, kao pobedničke stranke na izborima, započeo

konsultacije sa političkim subjektima na Kosovu, uključujući i one iz nevećinskih zajednica. U tom kontekstu, dana 16. marta 2021. godine, održan je sastanak između predstavnika LVV-a i predstavnika Srpske liste. Slični sastanci su održani i sa predstavnicima političkih subjekata iz ostalih nevećinskih zajednica na Kosovu. Pored toga, 21. marta 2021. godine, odnosno 22. marta, došlo je do razmene pisama između g. Albina Kurtija, u svojstvu predsednika LVV-a i kandidata za premijera, i g. Gorana Rakića, u svojstvu predsednika Srpske liste, u vezi sa imenovanjem predstavnika iz srpske zajednice u Vladi.

106. Dana 22. marta 2021. godine, v. d. predsednika je izdao ukaz br. 61/2021 kojim je „*G. Albin Kurti predložen Skupštini Republike Kosovo kao kandidat za premijera za formiranje Vlade Republike Kosovo*“. Istog dana, osporenim odlukom, br. 08/V-005, Skupština je sa 67 glasova „za“, 30 „protiv“ i bez uzdržanih glasova izabrala Vladu Republike Kosovo, koja se sastoji od 15 (petnaest) ministarstava. Tri (3) od ministarskih mesta u Vladi i jedno (1) mesto zamenika premijera, dodeljeni su predstavnicima iz nevećinske zajednice, i to: a) g. Goranu Rakiću, ministar Ministarstva za zajednice i povratak, iz srpske zajednice, koji je, pošto nije bio poslanik Skupštine, prethodno izglasan i dobio 10 od 10 glasova predstavnika srpske zajednice u Skupštini u skladu sa stavom 5. člana 96. Ustava; b) Fikrimu Damki, ministar Ministarstva za regionalni razvoj, iz druge nevećinske zajednice, u ovom slučaju iz turske zajednice; i c) Elbertu Krasniqiju, ministar Ministarstva administracije lokalne samouprave, iz nevećinske zajednice, u ovom slučaju iz egipćanske zajednice na Kosovu, kao „treći“ ministar u Vladi, a d) Emiliji Redžepi iz nevećinske zajednice, u ovom slučaju iz bošnjačke zajednice na Kosovu, zamenik premijera za manjinska pitanja i ljudska prava.
107. Sud podseća da su pred Sudom sporni način i postupak u vezi sa imenovanjem „trećeg“ ministra u Vladi. Sud je prethodno utvrdio da Ustav ne zahteva odobrenje predloga za „trećeg“ ministra od poslanika koji predstavljaju nevećinske zajednice u slučaju kada je „treći“ ministar iz nevećinskih zajednica poslanik Skupštine.
108. U konkretnom slučaju, „treći“ ministar iz nevećinskih zajednica, Elbert Krasniqi, u vezi sa kojim se žale podnosioci zahteva pred Sudom, bio je poslanik Skupštine izabran na izborima 14. februara 2021. godine, koji se izjasnio da predstavlja jednu od ostalih nevećinskih zajednica, u smislu člana 64. Ustava, i koji je imenovan na ovu funkciju nakon konsultacija sa predstavnicima ostalih nevećinskih zajednica u Skupštini pre izglasavanja Vlade.
109. U tom kontekstu, ostale nevećinske zajednice nisu ni dostavile bilo kakve navode o tome da nisu konsultovane u vezi sa imenovanjem poslednje navedenog za ministra, iako im je Sud omogućio da dostave svoje komentare u vezi sa zahtevom koji su podneli podnosioci zahteva. Ni podnosioci zahteva ne osporavaju činjenicu da je bilo razgovora u vezi sa imenovanjem ministara iz nevećinskih zajednica pre izbora Vlade, već tvrde da je „treći“ ministar morao da ima odobrenje većine od svih dvadeset (20) poslanika iz nevećinskih zajednica.
110. Sud, takođe, podseća da svoj argument o izboru trećeg ministra, podnosioci zahteva povezuju na taj način što vrše poređenje sa drugim položajima u

Skupštini u kojima su zastupljene nevećinske zajednice, kao i sa drugim položajima koje bira Skupština, gde su zastupljene nevećinske zajednice. Kao primer za to navode izbor zamenika predsednika Skupštine koga predlaže srpska zajednica, ali i imenovanje sudija Ustavnog suda.

111. Međutim, slučajevi kada se zahteva odobrenje većine svih predstavnika nevećinskih zajednica, odnosno 20 poslanika iz nevećinske zajednice (srpske zajednice i ostalih nevećinskih zajednica, kao celine), su izričito utvrđeni u Ustavu. U tom kontekstu, prema stavu 3. člana 114. [Sastav i mandat Ustavnog suda], u vezi sa predlogom 2 (dvoje) sudija, od 9 (devet) koliko ih ima Ustavni sud, stoji činjenica da se odluka o predlaganju dvoje (2) ostalih sudija donosi na osnovu glasova većine poslanika Skupštine koji su prisutni i koji glasaju, ali se to može uraditi tek nakon davanja saglasnosti većine poslanika Skupštine koji drže mesta koja su zagarantovana za predstavnike zajednica koje nisu većina na Kosovu. Međutim, kao što je navedeno, u ovom slučaju, takav zahtev je izričito predviđen u stavu 3. člana 114. Ustava.
112. Za razliku od gore navedenog slučaja, prilikom izbora članova Vlade koji predstavljaju nevećinske zajednice, takav ustavni zahtev za izglasavanje članova Vlade od strane svih nevećinskih zajednica ne predviđa Ustav, zato što član 96, stav 5 Ustava stavlja naglasak na odobrenje od strane „relevantne” zajednice, a ne od svih nevećinskih zajednica. A takav zahtev je i sproveden u slučaju odobravanja predloga ministra Gorana Rakića za ministra iz srpske zajednice, koji je, pošto nije bio poslanik Skupštine, prema transkriptu sa vanredne sednice Skupštine od 22. marta 2021. godine, prvo izglasan od strane poslanika koji predstavljaju srpsku zajednicu, a zatim je uključen za glasanje u punom sastavu Vlade. Da je namera autora Ustava bila da „treći” ministar bude imenovan nakon odobrenja većine poslanika koji predstavljaju nevećinske zajednice u Skupštini, to bi bilo precizirano u relevantnim odredbama Ustava, isto kao što je prethodno objašnjeno u slučaju izbora sudija Ustavnog suda.
113. Prema tome, na osnovu napred navedenog, Sud smatra da navod podnosilaca zahteva o povredi stavova 3. i 5. člana 96, prilikom imenovanja „trećeg” ministra u Vladi, nije osnovan.
114. Shodno tome, Sud utvrđuje da je osporena odluka u saglasnosti sa stavovima 3. i 5. člana 96. [Ministarstva i predstavljanje zajednica] Ustava.

Što se tiče zahteva za održavanje rasprave

115. Sud podseća da su podnosioci zahteva takođe tražili od Suda da održi raspravu na kojoj bi bili pozvali svi poslanici koji predstavljaju nevećinske zajednice na Kosovu kako bi se utvrdila pitanja koja se odnose na zastupanje nevećinskih zajednica u Vladi.
116. U tom smislu, Sud podseća da na osnovu stava 1. pravila 42. [Pravo na raspravu i odustajanje] Poslovnika: *“Samo oni podnesci koji su određeni kao prihvatljivi mogu biti predmet rasprave pred Sudom, osim ako Sud, uz ubedljivo obrazloženje, većinom glasova odluči drugačije”*; te da na osnovu stava 2. istog

pravila: “Sud može zakazati raspravu ukoliko veruje da je ista neophodna radi razjašnjavanja dokaza ili zakona”.

117. Sud ističe da je gore navedeno pravilo Poslovnika diskrecione prirode. Kao takvo, to pravilo samo predviđa mogućnost da Sud naloži održavanje rasprave u slučajevima kada veruje da je ona potrebna radi razjašnjenja pitanja dokaza ili zakona. Dakle, Sud nije dužan da naloži održavanje rasprave ako smatra da su postojeće činjenice u spisima predmeta dovoljne da se bez ikakve sumnje dođe do meritorne odluke u slučaju koji se razmatra (vidi, slučaj Ustavnog suda: KO43/19, podnosioci zahteva: *Albulena Haxhiu, Driton Selmanaj i trideset drugih poslanika Skupštine Republike Kosovo*, presuda od 13. juna 2019. godine, stav 116; vidi i slučaj: KI34/17, podnositeljka zahteva: *Valdete Daka*, presuda od 1. juna 2017. godine, stavovi 108-110).
118. U okolnostima konkretnog slučaja, Sud ne smatra da postoji bilo kakva nejasnoća u vezi sa “dokazima ili zakonom” i iz tog razloga ne smatra potrebnim održavanje rasprave. Dokumenti i spisa koji su deo dosijea slučaja KO61/21 dovoljni su da se donose odluka o ovom slučaju.
119. Shodno tome, zahtev podnosioca za održavanje rasprave se odbija, kao neosnovan.

Što se tiče zahteva za privremenu meru u vezi sa osporenom odlukom

120. Sud podseća da podnosioci zahteva takođe traže od Suda da donese odluku o uvođenju privremene mere, “kojom bi se stavila u stanje mirovanja pozicija ministra koji je imenovan za Ministra administracije lokalne samouprave – Eljbert Krasnići (Elbert Krasniqi) jer isti nema podršku od (11) jedanaest poslanika koji predstavljaju većinu od (20) dvadeset poslanika koji predstavljaju nevećinske zajednice”.
121. Sud je prethodno zaključio da je osporena odluka u skladu sa članom 96. [Ministarstva i predstavljanje zajednica] Ustava.
122. Shodno tome, u skladu sa stavom 1. člana 27. [Privremene mere] Zakona i pravilom 57. [Donošenje odluke o privremenim merama] Poslovnika, zahtev za privremenu meru je bez predmeta razmatranja i isti se, kao takav, odbija.

Zaključak

123. Glavno pitanje u ovom slučaju odnosi se na način na koji se imenuju ministri koji predstavljaju nevećinsku zajednicu u Vladi. Pred Sudom nije bio sporan način imenovanja jednog (1) ministra koji se obavezno imenuje od strane srpske zajednice; ili jednog (1) ministra kojeg obavezno imenuju druge nevećinske zajednice, već imenovanje „trećeg“ ministra u vladi od strane nevećinskih zajednica, što je ustavna obaveza u slučaju da se Vlada sastoji od više od dvanaest (12) Ministara. S tim u vezi, podnosioci zahteva su tvrdili da je za imenovanje "trećeg" ministra u Vladi potrebna konsultacija/odobrenje većine svih poslanika koji predstavljaju nevećinske zajednice u Skupštini, odnosno

najmanje jedanaest (11) od dvadeset (20) poslanika koji predstavljaju nevećinsku zajednicu.

124. Ustavni sud je naglasio da bi, a u smislu ustavnosti sastava Vlade, na osnovu člana 96. Ustava, Vlada trebala imati najmanje jednog (1) ministra iz srpske zajednice i jednog (1) ministra iz druge nevećinske zajednice. Način izbora ovih ministara razlikuje se u zavisnosti od toga da li je kandidat za ministra poslanik u Skupštini ili nije. Da bi se predložio kandidat za ministra iz redova poslanika Skupštine, potrebno je *konsultovati* se sa strankama, koalicijama ili grupama koje predstavljaju nevećinske zajednice na Kosovu. Sa druge strane, za imenovanje kandidata za ministra van redova poslanika Skupštine potrebno je službeno odobrenje većine poslanika Skupštine, koji pripadaju strankama, koalicijama, građanskim inicijativama i nezavisnim kandidatima, koji su se izjasnili da predstavljaju navedenu zajednicu. Ustavni sud je takođe naveo da Ustav propisuje da ako sastav vlade ima više od dvanaest (12) ministara, Vlada mora imati i trećeg ministra, "*koji predstavlja jednu od nevećinskih zajednica na Kosovu*". Sud je dalje naveo da, u odnosu na trećeg ministra, Ustav predviđa diskreciono pravo mandataru za premijera, u odnosu na redove relevantnih zajednica, iz kojih se može izabrati treći ministar, ne navodeći nužno da se ovaj ministar mora predložiti/odobriti od strane poslanika koji predstavljaju srpsku zajednicu ili od poslanika koji predstavljaju ostale nevećinske zajednice, već tražeći da se poštuje isti postupak, odnosno konsultacije/odobrenje "*relevantne zajednice*", u zavisnosti od toga da li je relevantni kandidat poslanik u Skupštini ili ne.
125. U okolnostima ovog konkretnog slučaja, Sud je naglasio da je „treći“ ministar iz nevećinskih zajednica, odnosno ministar administracije i lokalne samouprave, bio poslanik Skupštine izabran na izborima 14. februara 2021. godine, i koji je izjavio da zastupa jednu od ostalih nevećinskih zajednica u Skupštini u smislu člana 64. [Struktura Skupštine] Ustava, i koji je predložen za ovu funkciju uz konsultacije sa predstavnicima nevećinskih zajednica u Skupštini. Imajući u obzir da je relevantni kandidat bio izabrani poslanik Skupštine, službeno odobrenje od navedene zajednice nije ustavna obaveza, a pred Sudom nije bilo nikakvih tvrdnji da poslanici koji zastupaju ostale zajednice nisu bili konsultovani u vezi sa imenovanjem navedenog kandidata za ministra, nasuprot činjenici da im je Sud omogućio da dostave svoje komentare u vezi sa zahtevom koji je podnet od strane podnosilaca zahteva.
126. Sud je na kraju objasnio da na osnovu člana 96. Ustava obavezna je konsultacija sa ili odobrenje poslanika koji predstavljaju „*relevantnu zajednicu*“, odnosno poslanika koji predstavljaju srpsku zajednicu ili koji predstavljaju ostale nevećinske zajednice, u zavisnosti od toga da li je taj kandidat poslanik u Skupštini ili ne, a ne većina svih poslanika koji predstavljaju nevećinske zajednice. U okolnostima ovog slučaja, kandidat koji je nominovan za ministra bio je poslanik u Skupštini i stoga njegovo službeno odobrenje nije bila ustavna obaveza, dok pred Sudom nije bilo nikakvih tvrdnji da obaveza za konsultaciju sa "*navedenom zajednicom*" nije bila iscrpljena. Stoga, **Sud je zaključio da osporena odluka Skupštine Kosova o izboru Vlade nije doneta u suprotnosti sa stavovima 3 i 5 člana 96. Ustava.**

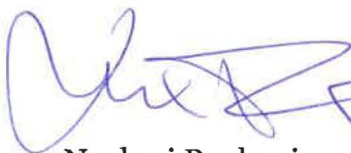
IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud, u skladu sa članom 113. stav 5. Ustava, članovima 27, 42. i 43. Zakona i na osnovu pravila 42, 57, 59 (1) i 74. Poslovnika, dana 24. septembra 2021. godine

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI, jednoglasno, zahtev prihvatljivim;
- II. DA UTVRDI, većinom glasova, da je postupak za donošenje odluke br. 08/V-005 Skupštine Republike Kosovo o izboru Vlade Republike Kosovo od 22. marta 2021. godine, sproveden u saglasnosti sa stavovima 3. i 5. člana 96. [Ministarstva i predstavljanje zajednica] Ustava;
- III. DA ODBIJE, jednoglasno, zahtev za uvođenje privremene mere;
- IV. DA ODBIJE, većinom glasova, zahtev za održavanje rasprave;
- V. DA DOSTAVI ovu presudu stranama;
- VI. DA OBJAVI ovu presudu u Službenom listu, u skladu sa članom 20. stav 4. Zakona, i
- VII. DA PROGLASI da ova presuda stupa na snagu odmah.

Sudija izvestilac

Nexhmi Rexhepi

Predsednica Ustavnog suda

Gresa Caka-Nimani